

Hälsosamtalsguiden barn

För nyanlända barn med permanent uppehållstillstånd

Foto: SRK

Välkommen att ta del av en utvecklad och prövad hälsosamtalsmetod för nyanlända barn med flyktbakgrund som exempelvis kan användas av primärvården, flykting-, och elevhälsan samt andra enheter som dagligen har kontakt med nyanlända barn.

Hälsa och integration med ett familjeperspektiv

Det är ofta svårt att etablera sig i ett nytt samhälle om man inte mår bra psykiskt eller fysiskt. På samma sätt är det lätt att börja må dåligt om man inte känner sig integrerad. Barnets psykiska välbefinnande påverkas av hela familjens livssituation och deras tidigare upplevelser.

För att få nyanlända barn som kommer till Sverige att må bra, behöver vi ta i beaktan hela individens och familjens livshistoria och situation. På så sätt kan vi stödja individen på ett samlat sätt genom att få en god kartläggning på barnets och familjens psykosociala behov.

Hälsosamtalet som holistiskt kartläggningsverktyg

Hälsosamtalet är ett komplement till den ordinarie hälsoundersökningen och genomförs både med vuxna och barn, med stöd av tolk.

Vad som är unikt med denna hälsosamtalsmetod är att den tillåter en djupgående inblick i barnets hela livssituation och hälsotillstånd och som även inkluderar att tillvara barnets egna resurser och fritidsintressen.

Metoden baseras på beprövade metoder och bygger på lång erfarenhet och är utvecklad i samråd med expertis inom flyktingars hälsa.

Hälsosamtalsguiden är resultatet av ett samverkansprojekt mellan Svenska Röda Korset Rädda Barnen och Svenska kyrkan som pågick i Kronobergs län mellan 2008-2011.

Foto: SRK, Nicke Johansson

Metoden är framtagen av Svenska Röda Korset, Rädda Barnen och Svenska Kyrkan. Se även information på www.redcross.se eller www.rb.se
Projektgrupp: Elin Lindkvist, Miriam Amarillo och Karin Andersson.

Hälsosamtalets röda tråd

- **Individuellt samtal med barn / vuxen**
- **Genomförs av vårdpersonal**
- **Genomförs med hjälp av tolk**
- **Anpassat samtal för barn respektive vuxna**

Hälsosamtalet följer en sammanhängande samtalsstruktur som syftar till att bygga upp ett förtroende mellan samtalsledare och barn. Hälsosamtalet används för att metodiskt belysa eventuella tecken på psykisk och fysisk ohälsa samt bakomliggande händelser och orsaker kopplade till barnets familje- och livssituation. Om barnet är under 15 år är det lämpligt att vårdnadshavare närvarar under intervjun om samtalet inte sker i skolan.

1. Hemlandet

Intervjun inleds med att man ber barnet/ vårdnadshavaren att berätta om hans/hennes livssituation, familjeförhållande, sysselsättning och intressen samt egna resurser i sitt forna hemland.

2. Hälsan

Barnet, alternativt vårdnadshavaren ombeds att berätta om barnets fysiska och psykiska upplevda hälsa under den tid som han eller hon fortfarande levde i sitt hemland/liknande. Därefter fortsätter man till det aktuella hälsotillståndet och välbefinnandet. Frågor som indikerar eventuella tecken på exempelvis oro, nedstämdhet och koncentrationssvårigheter ställs.

3. Livet i Sverige

Under sista delen av intervjun ställs frågor om individens och familjens livssituation i Sverige. Man frågar om framtidsdrömmar och avrundar samtalet med att fråga om fritid och intressen.

Informationen som inhämtas under hälsosamtalet används sedan för att sätta in rätt åtgärder. Återkoppling sker därför vanligtvis till berörda vårdenheter/skolläkare och eventuellt till familjens socialsekreterare / handläggare.

Övrig kontakt kan exempelvis vara Röda Korsets integrationsverksamhet eller andra aktiviteter inom frivilligsektorn som kan tänkas stötta individen.

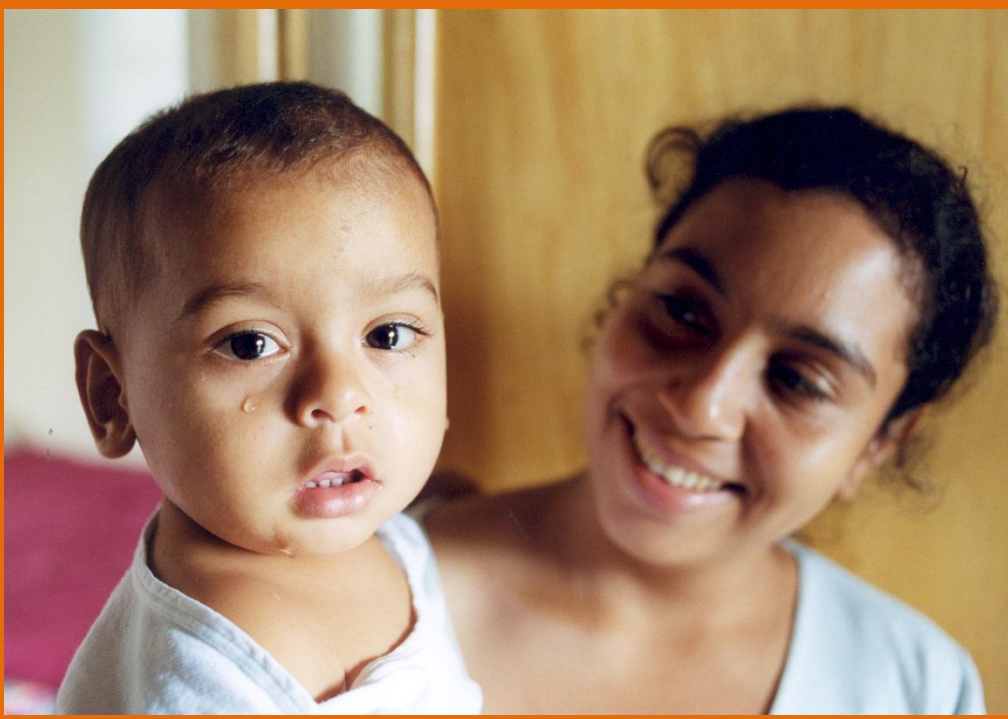

Foto: SRK, Marko Kokić

Fallet “Sarah”

Foto: SRK, Magnus Bergström

Sarahs historia

Sarah, 14 år, flydde med sin mamma och pappa från Irak efter hotelser om kidnappning och bombattentat. Sarah och hennes familj har sedan drygt ett halvår tillbaka haft uppehållstillstånd i Sverige och bor i ett samhälle i Småland. Föräldrarna säger ofta att de är i Sverige för Sarahs skull. Sarah är mycket flitig i skolan. Hon vill göra sina föräldrar stolta och drömmer om att så småningom bli läkare eller jurist. Pressen är stor samtidigt som hon kämpar med att lära sig det nya språket. Sarah har undvikit att oroa sina föräldrar med sin oroliga sömn och ständiga klump i magen.

Åtgärder

Hälsosamtalet med Sarah genomfördes tillsammans med Sarahs skolsköterska. Både mamma och pappa var med på intervjun. Tolk användes under hela samtalet.

Under samtalet uppmärksammades Sarahs situation och föräldrarna blev mer medvetna om den stora press Sarah kände. Skolsköterskan höll sedan kontinuerlig kontakt med Sarah för att hålla ett öga på hennes välbefinnande. Samtidigt ordnades en kontakt med en ung kvinna från Röda Korsets ungdomsförbund som började träffa Sarah för att hjälpa henne med språkträning.

Fallet “Mohammed”

Mohammeds historia

Mohammed, 15 år, lever som ensamkommande flyktingbarn på en ort i Sverige efter att ha flytt från Afghanistan. Han har sett sin pappa bli mördad och är mycket oroligt för sin syster och bror som lever kvar i en våldsamt tillvaro i hemlandet. Han tänker mycket på sin mamma som nyligen gått bort efter en tids sjukdom. Mohammed berättar under hälsosamtalet att han är mycket ledsen och har svårt att sova. Det är svårt att koncentrera sig i skolan samt att han lider av otäcka flashbacks som dyker upp då och då.

I Afghanistan var det roligaste Mohammed visste att spela fotboll. Efter en händelse på sin flykt till Sverige skadade han dock sitt ben och har fortfarande ont när han går.

Åtgärder

Hälsosamtalet genomfördes tillsammans med skolsköterska på Mohammeds skola. Samtalet påvisade att Mohammed behöver träffa skolläkaren för att reda ut sina symptom som tyder på posttraumatiskt stressyndrom. Mohammed remitterades därefter till BUP för att få kontinuerligt stöd.

Samtidigt ordnades en tid för Mohammed att träffa en sjukgymnast för att behandla hans knäskada. Planen är att Mohammed så småningom ska få börja träna med ungdomarna i lokal fotbollsförening.

Foto: Miriam Amarillo, Iran 2008

Användarmanual hälsosamtal

För vårdpersonal som genomgår hälsosamtal med nyanlända personer med permanent uppehållstillstånd

Inför hälsosamtalet

- Klargör att personen känner till vad hälsosamtalet innebär.
- Skicka kallelse i god tid.
- Boka tolk och lokal som tillåter ett förtroligt samtal.
- Om du använder telefontolk, se till att det finns högtalartelefon.
- Barn under 18 år ska ha godkännande från vårdnadshavare.
- Ha frågeformuläret lätt till hands under hela intervjun.

Hälsosamtal med barn

- Skriftlig tillåtelse från vårdnadshavare krävs om inte samtalet sker i skolan.
- Intervjuer med barn upp till 15 år bör vårdnadshavare vara med om inte samtalet sker i skolan.
- Ställ enkla frågor.
- Mindre barn, använd gladansikten, ev. målarblock.
- Fråga hur det var innan någon händelse. T.ex. Innan kriget, när ni bodde i huset, när ni kom till Sverige, innan lillebror föddes etc.

Under hälsosamtalet

- Välkomnande och presentation av dig och tolken.
- Berätta att du och tolken har tystnadsplikt.
- Berätta att den medicinska delen sparas hos vårdcentralen / elevhälsan.
- Berätta hur intervjun är upplagd.
- Använd enkla ord.
- Förvissa dig om att personen förstår frågorna.
- Förstår inte personen formulerar du om frågan.
- Vilka ytterligare personer kan vi kontakta för stöd.

Praktiska detaljer

- Ställ gärna fram vatten och glas.
- Ha näsdukar till hands.
- Ta pauser vid behov.
- Känn av, pressa inte fram svar.
- Frågor angående den medicinska delen, använd gärna dator.

När du avrundar hälsosamtalet

- Knyt ihop säcken genom en kort sammanfattning.
- Vilka önskemål har barnet när det gäller hälsa, aktiviteter, skolan, praktik m.m.
- Vilka personer behövs kontaktas efter hälsosamtalet (få ett muntligt eller skriftligt godkännande).
- Avrunda samtalet genom att försöka inge hopp genom att få fram resurserna barnet har eller har haft.
- Samla ihop materialet, renskriv eventuellt på dator.
- Kontakta de personer / instanser som du kom överens om med vederbörande.

Hälsosamtalsblankett för barn

För användning vid hälsosamtal med nyanlända barn med permanent uppehållstillstånd

Information om hälsosamtalet

Hälsosamtalet är ett komplement till den hälsoundersökning som du gick igenom under asylperioden och/eller när du fick permanent uppehållstillstånd.

Den delen som handlar om din hälsa kommer att arkiveras i din medicinska journal på vårdcentralen / skolan.

Den delen som handlar om din sociala tillvaro bestämmer du själv tillsammans med dina föräldrar / vårdnadshavare om några andra personer som t.ex. din handläggare, Röda Korset etc. får ta del av.

Jag tillåter / tillåter inte att t.ex. min handläggare, Röda Korset, Rädda Barnen eller någon annan frivilligorganisation kontaktas efter samtalet.

Datum och underskrift:

Personuppgifter

Personnr: _____

Namn: _____

Datum: _____

Kommun: _____

Telefon: _____

Mail: _____

Flicka:

Pojke:

Födelseland: _____

Språk: _____

Tolk: _____

När kom du till Sverige? _____

Asylsökande? PUT? Datum för PUT? _____

Är du hälsundersökt? Ja: Nej:

Var? När? _____

Del 1

Familj och bakgrund

I Sverige

Har du din familj i Sverige? _____

Vilka är de? _____

Kom ni tillsammans till Sverige? _____

Har ni varit ifrån varandra? Hur länge? _____

Har du syskon? _____ Ålder: _____

Din placering i syskonskaran? _____

Utanför Sverige

Vilka bodde du med i ditt hus i hemlandet?

Är det någon av dem som finns kvar i ditt gamla land eller annat land?

När såg du dem senast? _____

Bakgrunden i hemlandet

Skolgång? _____

Kan du komma ihåg vad du **tyckte om** att leka innan du kom till Sverige?

Vem lekte du med? _____

Vad brukade ni göra när ni var tillsammans i familjen?
(om TV, vilka program?)

Upp till 10 år – använd glad / ledsengubbarna.

Hur var det där du bodde innan? Lugnt: Oroligt:

Hur var det i din familj? Lugnt: Oroligt:

Hur var det för dig? Lugnt: Oroligt:

Del 2

Hälsa

Namn: _____ Personnr: _____
Kommun: _____ Datum: _____
Födelseland: _____ Språk: _____
Tolk: _____ Adress: _____
Vårdcentral: _____ Telefon: _____
Email: _____

I hemlandet

Hur var din förlossning? (hjälp bör tas av föräldrarna)

Normalförlossning? Kejsarsnitt?

Har du varit i kontakt med sjukvården i hemlandet eller i annat land?

Har du haft någon skada eller sjukdom i din kropp?

Har du varit inlagd på sjukhus? _____

Har du medicinerats någon gång? _____

När? _____ Varför? _____

Namn eller typ av mediciner? _____

Har du varit utsatt för våld? Har någon slagit dig eller gjort dig illa? Har du varit med om svåra upplevelser?

Har du bevittnat våld, sett hemska saker, eller hört om hemska saker som har hänt andra personer?

Tecken på ohälsa

Hur mådde du i hemlandet? Kryssa för siffran som stämmer på dig. 1= mycket dåligt, 10= mycket bra

1 ___ 2 ___ 3 ___ 4 ___ 5 ___ 6 ___ 7 ___ 8 ___ 9 ___ 10 ___

Hur mår du nu? Kryssa för siffran som stämmer på dig. 1= mycket dåligt, 10= mycket bra

1 ___ 2 ___ 3 ___ 4 ___ 5 ___ 6 ___ 7 ___ 8 ___ 9 ___ 10 ___

Till barn under åtta år använd fyra ansiktsbilder (glad, ledsen, arg, neutral)

Kryssa i och peka i figuren intill för det som stämmer för dig. (Visa med gester om barnet inte förstår)

Huvudvärk? Ja: Nej:

Ont i magen? Ja: Nej:

Ont någon annanstans? Ja: Nej:

Är det gott med mat? Ja: Nej:

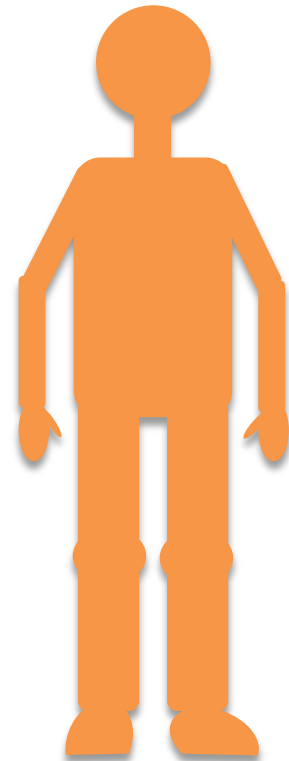
Är du rädd? Ja: Nej:

Är du ledsen? Ja: Nej:

Är du glad? Ja: Nej:

Är du arg? Ja: Nej:

Menstruation?
Regelbunden: Oregelbunden:

Sömn

Tycker du om att sova på natten? Ja: Nej:

Tycker du om att lägga dig? Ja: Nej:

Hur är det när du lägger dig? *(Kryssa alternativ nedan)*

Somnar snabbt: Det tar lite tid: Det tar lång tid:

Har du mardrömmar? Ja: Nej:

Är du mer rädd än du brukar vara? Ja: Nej:

Är du mer arg än du brukar vara? Ja: Nej:

Är du mer ledsen än du brukar vara? Ja: Nej:

Kan det dyka upp svåra minnesbilder i huvudet, när du inte vill?

Ja: Nej:

Kan du koncentrera dig som vanligt när du tittar på tv, sitter i skolan, läser läxor?

(vårdnadshavare bör hjälpa till med denna fråga)

Ja: Nej:

Tycker du om att vara med kompisar? Ja: Nej:

Humöret

Kryssa för dem som stämmer för dig:

Stabil Upp och ner Nedstämd

Ledsen Lugn Lättirriterad

Glad för det mesta

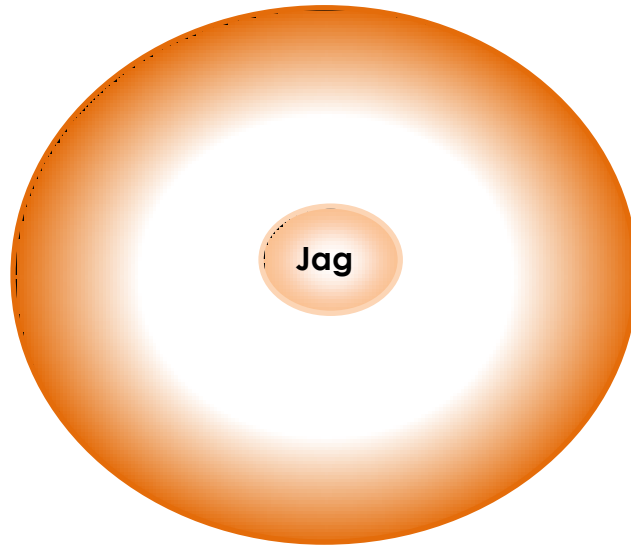
Känner du igen dig själv? Är du som du brukar vara?

Ja: Nej:

Vad vill du ha hjälp med när det gäller din hälsa/humör?

Personer i din omgivning

Markera med olika punkter i cirkeln personer som finns runt dig i Sverige. T.ex. Familjen, vänner, pojk/flickvän, lärare, socialsekreterare, grannar, läkare, sköterskor etc.

Hur bor du nu? (med vem/vilka)? _____

Vad gör du nu?

Går i skolan Annat:

Vilken sorts skola?

Framtid

Vilka planer har du för ditt liv om tre år? / Vad vill du bli när du blir stor? (Anpassa till åldern)

Vad behöver **du** göra för att det ska bli så?

Finns det någon aktivitet m.m. du skulle behöva för att nå dina önskemål?

Övrigt

Vad gör dig glad / ledsen / arg när det gäller:

Din familj? _____

Din pojk-/flickvän? _____

Du själv? _____

Din tillvaro? _____

Hur tror du att man kan lösa det?

Vad tycker du är roligast nu?

Åtgärder efter hälsosamtal

Flyktingsekreterare / handläggare

Ja

Nej

Behov av åtgärder

Ja

Nej

Primärvård / Skolhälsa

Ja

Nej

Behov av åtgärder

Ja

Nej

Fritid / föreningar

Ja

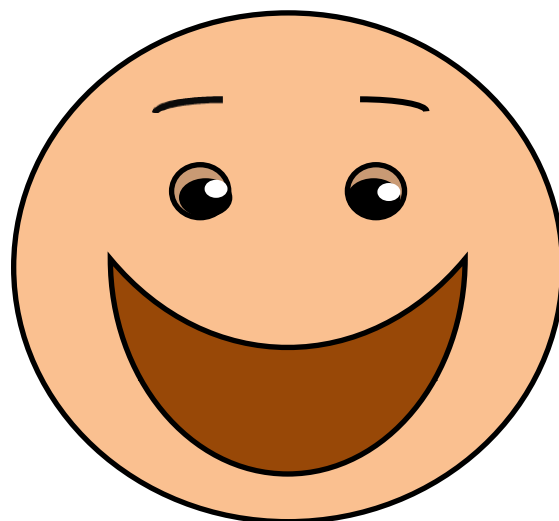
Nej

Behov av åtgärder

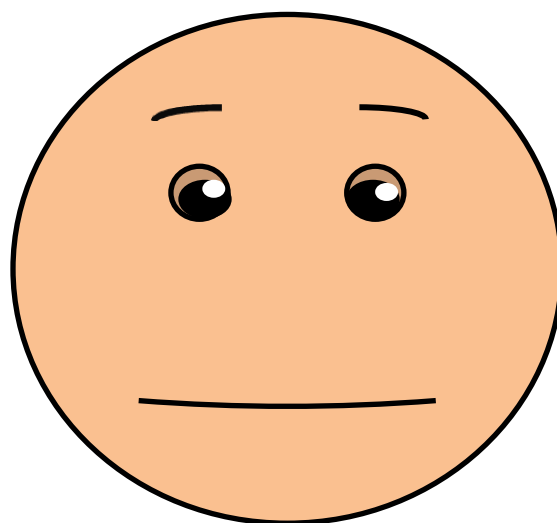
Ja

Nej

Glad

**Varken glad
eller ledsen**

Ledsen

Arg

